

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 17.

V Ljubljani, 1. septembra 1880.

Tečaj XX.

Vpeljava kmetijskega poduka v ljudske šole Postojnskega šolskega okraja.

(Za učiteljsko konferenco v Postojni dne 7. julija 1880.)

Kako naj se vpelje kmetijski nadaljevalni poduk v ljudske šole tukajšnjega šolskega okraja in kako tu osnuje, da bode okrožnici slavnega deželnega odbora Kranjskega dne 2. svečana 1876 zadostoval? Morda li samostojno, ali pa s ponavljavnico združen? Tako glasilo se je važno vprašanje za učiteljsko konferenco, katero smo lansko leto dne 9. julija v Vipavi imeli; pri tej konferenci smo izročili stalnemu odboru v pretres svoje nazore v pismenih elaboratih, na katere sem se pri izdelovanji pričujočega referata, kolikor je bilo potrebno, tudi oziral. Ker je pa moja današnja zadača prevažna, in se ne da le z nekterimi besedami povedati, prosim sl. skupščino potrpljenja, ako moj govor nekoliko dolg postane. Toraj k stvari! —

Slavni deželni odbor Kranjski je potrebo in važnost kmetijskega poduka v ljudskih šolah dobro prevedel in vse temeljito prevdaryl; zavoljo tega je izdal tudi gori navedeno okrožnico. — Kmet vse preredi, ako kmet kaj pridela, to vsi stanovi uživajo; a tudi umno kmetovanje se mora priučiti; zemlji ne gre le jemati, ampak tudi dajati se jej mora; zemeljske pridelke zvišati, to uči umno kmetijstvo. A na kmetijsko podučevanje se vse premalo gleda. Omenjena okrožnica hoče upeljati poduk v kmetijstvu v ljudske šole, da se kmetijske razmere na boljše obrnejo; ta težavni in važni nalog — gotovo je prva in sveta dolžnost — nam ljudskim učiteljem — izvrševati.

Ne bom tukaj razmer vseh in posameznih okrajev naše ožje domovine gledé kmetijstva pretresoval in našteval, nego pred očmi hočem imeti le naš Postojnski šolski okraj, kar tudi meni zastavljeno vprašanje zahteva. —

Nedvomno je ta okraj v celi Kranjski eden najubožnejših, elementarnim silam: vetrovom in vročini — najbolj izpostavljen; prebivalstvo je sploh — skoraj brez izjeme — kmetско, na poljedelstvo, živino- in sadjerejo navezано, ker izuzemši Šturijo in Bistrico, se v njem nikjer posebno ne obrtuje; gozd le v Postojnski okolici, na Colu in v Podkrajju, dokler ga je še kaj, nekoliko dohodkov daje, kar bode pa — da bi tako ne — tudi pri vsem tem, da se semtertje leto za letom pogozduje — še vse premalo — vendar le pošlo. In potem ostane v celem okraju edino le še polje, travnik, pašnik, sadunósnik, po Vipavski in Vremski dolini tudi vinograd, sem in tje nekoliko sviloreje in čebelarstva, od katerih bode treba živeti in dobivati denarja za davke in druge vsakdanje potrebščine, katere slednji trenutek rastejo. Ker so vsakovrstne potrebščine sleherni dan ogromneje in silneje, moramo zemljo siliti, da se nje obdelovanje bogateje izplača.

Treba je toraj urno, srčno in krepko na delo!

Pričeti mora se to uže v ljudski šoli, katera je zavod, in to edini, v kojem večina mladine svoje prve in zadnje véde za vso svojo prihodnost prejema. Poleg navadnih predpisanih predmetov in v združevanji s tistimi mora se tudi v kmetijstvu podučevati, podlaga temu je prirodopisje in naravoslovje s posebnim ozirom na lokalne ali krajne razmere. In — to prevažno nalogo, povdarjam še enkrat, moramo in s trdno voljo, ako le hočemo, tudi moremo rešiti.

Le nekoliko prave ljubezni do prebivalstva tukajšnjega okraja in pa krepke volje je treba, pa pojde vse urno izpod rok.

Res je, vsak začetek se človeku težaven zdi; a dobro pričeto — je uže na pol storjeno; veselje in vnéma za ta (kmetijski) prekoristen poduk, ko je bil enkrat s dobrim vspehom pričet, potem samo ob sebi pride. Ako kdo temu morebiti ugovarja, rečem mu, naj poskusi, pa se bode v svoje začudenje sam prepričal, da je vse res tako; kmetijstvu bode koristil, in delal na hvalo občini, v kateri je nastanjen.

Tudi moram opomniti — brez zamere — kako se mi v resnici čudno zdi, da se je kmetijski poduk v ljudskih šolah tukajšnjega šolskega okraja do sedaj z malo izjemo tako zelo in do malega splošno preziral. Ta krivda zadeva pa v prvi vrsti gotovo nas učitelje same.

Da, ugovorov se ne bode manjkalo: Dajte nam v to svrhu potrebnih učnih pripomočkov — pa bode vse drugače. A temu moram iz dejanske skušnje ugovarjati in zanikati; resnična in trdna volja ter prava vnéma

za povzdigo blagostanja obubožanega ljudstva vse stori, in vse najde, vse premaga in je požrtvovalna, ter ne miruje, dokler ne dospe do zaželenega cilja.

Ker vsakdo spoznava, da je potreba, povzdigniti kmetijstvo, nujna, in da svoje današnje važne in težavne zadače predalec ne zavlečem, naj preidem k stvari sami — namreč: **Kako naj se poduk kmetijski v ljudske šole našega okraja praktično vpelje, da bode višjim željam in zahtevam tudi z dobrim vspehom zadostoval?** —

Kakor sim iz elaboratov lansko leto po gospodih sokolegih stalnemu odboru podanih — razvidel, spoznajo vsi korist vpeljave kmetijskega poduka v šole tukajšnjega šolskega okraja; ravno to izrazujejo tudi izdelki gospodov údov stalnega odbora, katerim bili so dotični elaborati v pretres, razsojo in rekapitulacijo izročeni.

Gospodje so bili le pri izdelovanji svojih elaboratov v eno in isto svrhu — raznih misli; a te se nekako tako-le dajo uvrstiti.

1. Nekoliko gospodov se je izreklo za združenje kmetijskega poduka s ponavljanico, nadaljevaje ga tudi v drugi polovici šolskega leta ob nedeljah, in ti so pravo zadeli.

2. Nekateri gospodje povdarjali so vpeljavo samostalnega kmetijskega tečaja, — kar bi pa, ako se vresniči, ne imelo više dobrega vspeha.

3. Nekoliko gospodov se je izreklo za vpeljavo kmetijskega poduka edino in samo le v vsakdanjo šolo, njih nazori imajo tudi nekoliko dobrega v sebi.

4. Zednji gospodje pa korist in nujnost tega poduka dobro vvidevajo; a po njih nazorih — reči moram kratkovidnih — zavoljo pomankanja potrebnih kmetijskih knjig, šolskih vrtov, drugih učnih sredstev in pripomočkov in pa premale izobražbe učiteljev gledé kmetijstva ta poduk za sedaj v naših šolah še kot neizpeljiv smatrajo.

Te štiri glavne nazore, po elaboratih posnete, hočem v naslednjih potezah na rešeto dejati in jih nekoliko bolj pretresti, da se iz njih pravo jedro vdobi.

(Dalje prih.)

Nekaj o načrtu za prirodoslovje na srednjej stopnji (3., 4., 5. šolsko leto) ljudske šole.

(Konec.)

Klin, šravf.

Videli ste že klin, katerega zabija drvar v les, kedar ga hoče razcepiti. Klin ima na jednom koncu oster rob, na nasprotnem je plošat, imenujejo ga hrbet, da na njega lahko udarjajo s kladvom ali pa s kijem.

Skušnja. Drvar zabija klin laglje v les, ako ima klin ožji hrbet.